

NAŠ

DOM

**LIST ZA LJUDSKO
PROSVETO
LETNIK XVIII**

NOVEMBER 1926

Razpored vsebine 11. številke:

Vrli Slovenci! Prava vera bodi vam luč,
materin jezik bodi vam ključ do zveličanske
narodne omike.
A. M. Slomšek.

	Stran
Iz razbitih kamenčkov — veličasten hram (Jože Stabèj)	189
Domotožje (Višavska)	192
Časopisje — vladar sveta (Dr. Lojze Čampa)	192
Peča iz ptujske okolice (slika)	195
Fantovska samovzgoja (Dr. Jože Jeraj)	195
Peči iz ptujske okolice (slika)	197
O narodni noši v Savinjski dolini (Dr. Fr. Kotnik)	199
Koroške avbe (slika)	200
Tatje (Matko Krevh)	203
Ženski svet	203

Vsled pičlega prostora je izostalo v ti številki mnogo že pripravljenega gradiva, zlasti onega za oddelke »S pisanih polj«, »Društveni novičar« in »Lepa knjiga«. Letošnji letnik zaključimo s prihodnjo številko, ki bo imela tudi celotno vsebino in naslovno stran za ves letnik. Naročnikom, ki kljub pismenim opominom ne bi plačali dolžne naročnine do zaključka letnika, homo list ustavili in bo uprava izterjala od njih dolžne zneske na drug način. Zato ponovno prosimo in opozarjamo, da vsak plača takoj naročnino, ako tega še ni storil prej.

„Naš dom“, list za ljudsko prosveto, izhaja vsakega 15. v mesecu. — Urejuje ga Jože Stabèj in na njegov naslov v Mariboru, Aškerčeva ulica št. 22/I, je pošiljati vse rokopise. — Naročnina za vse leto je 20 Din., za inozemstvo po dogovoru, drugače 40 Din. — Uprava je v Mariboru, Aleksandrova cesta št. 6/I. — Številka računa pri poštni hranilnici, podružnici v Ljubljani je 13.577. — Za Prosvetno zvezo v Mariboru kot izdajateljico in za uredništvo je odgovoren Jože Stabèj, za Tiskarno sv. Cirila v Mariboru, ki list tiska, Leo Brože, oba v Mariboru.

Salda-konti, štrace,
blagajniške knjige,
amerik. žurnale,
odjemalne knjižice itd.
nudi p. n. trgovinam
po izredno ugodnih cenah
Knjigoveznica K. T. D.
v Ljubljani, Koplč. ul. 6./II.

Prodajalna K. T. D.
(prej Ničman)
— Ljubljana —
(poleg Jugoslov. tiskarne)
ima v zalogi:
Vse pisalne potrebščine,
podobe, molitvenike, sve-
tinje, devocionalije i. t. d.
Svoji k svojim!

Iz razbitih kamenčkov — veličasten hram.

Jože Stabèj.

Vrli Slovenci! Prava vera bodi vam
luč, materin jezik bodi vam kjuč
do zveličanske narodne omike.
A. M. Slomšek.

Sostav in smotrnost v slovensko izobraževalno in narodnogospodarsko organizacijo sta prinesla I. in II. slovenski katoliški shod l. 1892. in 1900. Od tistih dob so vse zdanje važnejše katoliške ljudskoprosvetne, narodnogospodarske in druge ustanove, najsi imajo nekatere prve koreninice že v zgodnjem času druge polovice prejšnjega stoletja. Roj slovenskih katoliških nepolitičnih društev je bil na shodu 7. in 8. septembra 1902. leta v Ljubljani, ki ga je sklicala l. 1897. ustanovljena Slovenska krščansko-socialna zveza v Ljubljani in ki mu je dal posebno obeležje predsedujoči dr. Jan. Ev. Krek, ker Luka Smolnikar, ki je shod otvoril, »ni vedel za to mesto boljšega moža ko prvega našega budivca, voditelja in organizatorja«. Shod je dr. Krek v uvodnih besedah takó nagovoril: »Če tudi smo, kakor pravijo nasprotniki, majhni, a zavedamo se svojih dolžnosti in vemo vsaj, kaj smo, ko nasprotniki o sebi niti tega ne vedo. Vsakemu izmed nas odgovarja srce, da smo z duhom in s telesom katoliški Slovenci in demokrati ter kot taki prijatelji ljudstva. Očita se nam, da smo mladi. Res je to, a pri tem vemo, da rastemo tako, da pri tem ne izgubimo svoje mladosti.«

Na severni slovenski meji, v osrčju Slovenskih goric, pa se je začelo v takem duhu in v taki borbenosti posebno mladinsko gibanje, ki je imelo vrhu vsega še izrazit narodnoobrambni značaj. »Mladinsko gibanje, kako in kedar je nastalo? Pričelo se je pred tremi leti na Štajerskem. Oglašati so se jeli v »Slovenskem Gospodarju« posebno mladeniči dopisniki, ki so vzpodbujali tovariše k narodnoobrambnemu delu, začel je izhajati junaški »Naš dom«, je povedal Fr. Sal. Gomilšek na veličastnem vseslovenskem mladenškem shodu 4. julija 1904. leta na Brezjah.

»Naš dom« obhaja torej letos 25 letni jubilej, ki se ga spominjamo v kratkem obrisu, dasi v letnikih še ni dosegel petindvajsetega leta, ker je vsled svetovne vojne prenehal izhajati 7 let.

Prva številka »Našega doma« je izšla 23. maja 1901. l. s Slomškovim geslom — ki je napisano na vzglavju tega članka in ki ga ima »Naš dom« še danes — kot priloga »Slovenskemu Gospodarju«. Izhajal je vsak drugi četrtek. Z 8. številko II. letnika (10. aprila 1902) je dobil list že večjo obliko in je samozavestno poročal: Mi gremo naprej! Izhajal je takrat v 12.000 izvodih, 18. decembra 1902 je imel »Naš dom« že 13.000 naročnikov, 31. decembra 1903 15.000, 30. novembra 1905 pa celo 16.000! S 26. decembrom 1907 je list izšel v še večji obliki, zopet ponosno zagotavljajoč: Mi gremo naprej! in sicer kot samostojen list, ne več kot priloga »Slovenskemu Gospodarju«; izdajalo ga je Katoliško tiskovno društvo v Mariboru. S 1. januarjem 1910 pa je dobil »Naš dom« zdanjo obliko in podnaslov »Glasilo slovenske mladine«. Vsled težkoč, ki so se pojavile, je sporočil 15. julija 1913, da bo od takrat naprej izhajal samo enkrat na mesec, a l. 1914. list sploh ni več izšel, pri končanem XIII. letniku je običal. Prva številka XIV. letnika je izšla šele o Veliki noči l. 1922., in sicer v zasebni založbi v Celju s starim podnaslovom »Glasilo slovenske mladine«. Z l. 1924. pa se je »Naš dom« vrnil zopet v Maribor in si privzel širok delokrog s podnaslovom »List za ljudsko prosveto«, kakor je še danes. Vsled izrednih političnih razmer sta dobili 3. in 4. številka XVII. letnika (1925) podnaslov »List za prosveto, gospodarstvo in politiko«, ki pa se je takoj umaknil prejšnjemu, ker je prešel »Naš dom« s 24. marcem 1925 v lastništvo Prosvetne zveze v Mariboru, ki ga zdaj izdaja.

Z »Našim domom« so dobile pobudo in oporo **mladeniške in dekliške zveze**, dasi je bil list sprva namenjen obrambi slovenske posesti in zavesti na severni narodni meji, a je že s prvo številko drugega letnika zaplul v mladinsko gibanje in pozival mladeniče in dekleta: snujte mladeniška društva! ki jim je dal v listu tudi poseben prostor. Tako je bila poleti leta 1901. ustanovljena v Jarenini prva mladeniška zveza in ž njo praznujemo letos srebrni jubilej slovenskega katoliškega mladinskega gibanja. Jarenini so sledile kakor gobe po deževju mladeniške in dekliške zveze pri Sv. Benediktu, Sv. Juriju ob Ščavnici, Sv. Barbari in drugod. Tako močen je bil ta mladeniški pokret, da je vzvalovil tudi Kranjsko in Koroško; l. 1902. sta ga prišla proučevat dr. J. Krek in Luka Smolnikar. 14. maja 1903 je bilo v Mariboru širše posvetovanje glede organizacije slovenske mladine in kako bi se ta organizacija razširila. Uspeh posvetovanja med drugimi je bil, da se je ustanovil v Mariboru Pomožni odbor Slovenske krščanskosocialne zveze v Ljubljani, ki je imel istega leta 12. novembra pomembno sejo, kjer je bil izdelan in sprejet načrt za bodoče delo. Leta 1903. sledijo še trije veličastni mladeniški shodi pri Sveti Trojici v Slov. goricah, na Ptujski gori in v Petrovčah, leta 1904. pa nepozabni vseslovenski mladeniški shod na Brezjah, ki se ga je udeležilo nad 1600 slovenskoštajerskih fantov, vseh udeležencev — samo fantov in mož! — pa je bilo nad 8000.

Ne gre, da bi tu beležili ves nadaljnji razmah naših mladeniških in prosvetnih organizacij. Prezremo celó manifestacijski občni zbor Slovenske krščanskosocialne zveze v Ljubljani, ki je bil 3. in 4. septembra 1905 ob udeležbi 1500 društvenih zastopnikov v Narodnem domu v Mariboru, a ga omenimo, ker je bil končni povod za ustanovitev samostojne Slovenske krščanskosocialne zveze za Štajersko, ki jo nasleduje zdanja **Prosvetna**

zveza. Da se ustanovi v Mariboru samostojna krščanskosocialna zveza, je sklenil Pododbor na seji 19. julija 1906, kjer so bila sprejeta tudi njena pravila in je bil izvoljen pripravljalni odbor z dr. Fr. Kovačičem na čelu. Deželna namestnija v Gradcu je pravila potrdila 20. oktobra 1906, število 2.623/2, ustanovni občni zbor nove zveze pa je bil 29. novembra 1906 v Mariboru, na katerem je bil dr. Anton Korošec izvoljen za prvega zvezinega predsednika. Prosvetna zveza v Mariboru je torej letos dvajsetletnica!

Orisali smo z nekolikimi potezami gornji zgodovinski razvoj slovenske krščanskosocialne prosvetne organizacije obče, posebej pa še one, ki ji je bilo središče v Mariboru, ne radi datumov in števil, temveč radi našega velikega in lepega dela v preteklosti ter radi naših posebnih nalog v sedanosti in bodočnosti. Ko slavimo letos petindvajseto obletnico, kar je izšla prva številka »Našega doma« in so bile ustanovljene prve mladeniške in dekliske zveze, je to zgolj važno in težko prašanje za nas: Koliko smo napredovali od takrat, in če nismo dovolj, kje so vzroki? Še glasnejši klic od prvih dveh pa nam je dvajsetletnica ustanovnega občnega zbora Prosvetne zveze v Mariboru, ki nas naravnost izziva k odgovoru: Dobro premišljen in izdelan načrt za naprej!

Prav: iz razbitih kamenčkov smo — po zamislu dr. Kreka in vseh njegovih — zgradili veličasten hram krščanske prosvete. Vendar ta hram je le bolj zunanje ogrodje, notranja oprema pa mu je precej borna, vsekakor pa ne taka, ki bi odgovarjala vsem zdanjim potrebam in zahtevam slovenskega naroda. Če pa to povemo, s tem niti najmanj ne zanikamo in ne prezremo vsega velikega, kar se je že pri nas napravilo. Ugotovimo le, da je v naši celotni prosvetni organizaciji še veliko vrzeli ter da je še veliko dela nenačetega. Predvsem pa nedostaje prepričanja o tem, da je delo za izobrazbo in prosveto naroda prvo med prvimi in da moramo tu sem vpreči vse svoje sile. Prosvetno delo je stoddotno obrestovan kapital za napredek v političnem, narodnogospodarskem in socialnem življenju naroda. Koliko bomo rastle v občini narodni prosveti, toliko bomo več veljali doma, v državi in v mednarodnem svetu. Predočimo si samo: ali ni politično delo, ki ni hkrati tudi kulturno, šušmarstvo? Enako je z narodnim gospodarstvom, socialno politiko, ali kakor je silno ponazoril dr. J. Krek: »Neizobraženemu človeku dati pravice je prav tako, kakor če bi kdo podaril davškemu beraču skioptikon«.

Nadalje tudi to: Flaubert je izrekel nekoč, da se deli zgodovina človeštva v tri razdobja: v poganstvo, krščanstvo in povprečništvo. V tretji dobi živimo mi. Ne več pred resnico, ne pred poštenostjo, ne pred Kristusom, temveč pred kraljem Povprečnikom pada človeštvo na kolena in ga moli. »Že od začetka zgodovine je temeljila velika človeška zveza — družba, narod, država — na trditvi, da je Bog in da ima oblast nad ljudmi, toda zdaj? Zdaj temelji ta zveza na trditvi, da ni Boga in da ima nad človekom oblast — človek«, te globoke misli je povedal 16. marca 1923 v Parizu odličnemu mednarodnemu občinstvu ruski mislec in pisatelj D. Merežkovskij. Zato mora biti v hramu krščanske prosvete na najbolj vidnem mestu Bog, vendar ne izumetničen Bog imena, temveč živi dejanski Bog naših src, naših misli in našega celotnega življenja. Boga — povprečnika je poln ves svet, ne sme ga pa biti v hramu slovenske krščanske prosvete!

Česar se lotimo, napravimo temeljito, z ljubeznijo do stvari in z živo vero v nas. Naša matica Prosvetna zveza mora zadostiti vsem časovnim zahtevam in potrebam naroda, če ne, bo šel čas kmalu preko nje. Zlobna pa bi bila taka zahteva, ker jo je nemogoče izpolniti, ako se ne poprimejo dela v nji oni, ki so za to poklicani in izvoljeni — in to smo vsi, ki imamo »pravo vero in materin jezik«. Pogled nazaj na delo, ki je bilo tako lepo in uspešno, naj nam pri tem jasni pogled v prihodnost.

»Dve strani pa sta hvalevredni pri vsakem narodu: njegova delavnost in njegova inteligenca. Kjer se družijo delavnost z inteligenco, ali pa, kjer je inteligenca delavna, tam živi najsrečnejši narod. Inteligenca pa ni ta, ki ničesar ne dela, ki samo opravlja in zabavlja. Intelligent je tisti, ki zna globoko misliti in priti stvari do dna, oni, ki zna čitati iz knjige narodnega življenja. Take inteligence treba narodu. Prave inteligence, ki skrbi za samoizobrazbo in za izobrazbo naroda. Treba torej čitati v knjigah in v srcu ljudstva«, je mojstersko besedel 17. oktobra 1912. leta v Mariboru — dr. J. Ev. Krek.

In naše misli, napisane ob spominskih dneh graditve hrama slovenske krščanske prosvete, so sporočilo — slovenskemu razumništvu.

Domotožje.

Ko časih mi je trudna hoja
in čutim, da moj dom ni tu,
poromam v duhu na grobove,
na kraj pokoja in miru.

O, blagor vam, ki ste pred mano
odšli in svoj dom — tja vrh zvezd!
Kako jaz hrepenim za vami!
Najlepše biti je — doma . . .

Višavska.

Časopisje — vladar sveta.

Dr. Lojze Čampa.

O Solonu, grškem zakonodajalcu, se pripoveduje, da je zagrozil svojim državljanom z izgubo državljanstva, če se ne bodo udeleževali političnega življenja. Bal se je namreč, da bi se sicer posamezni, ki so vladanja lakomni, polastili vse oblasti in jo izrabljali samo v osebne namene. Ko bi bil živel ob času, ko se je pojavil časopis, mož, ki je mogel presoditi vso dalekosežnost tega pojava v bodočnosti, bi nedvomno zagrozil v imenu svobode, resnice, pravega napredka, družabnega miru, spoštovanja osebnosti, ljudske skupnosti in avtoritete z istim sredstvom. A ker tega ni bilo in ker se zlasti katoličani niso zavedali pomena te najvplivnejše ustanove v političnem in gospodarskem življenju v novem veku, se je je polastil rod Rotschildov z geslom: »Čast je možnost plačila! Kdor mi vzame denar, mi vzame mojo čast«.

Kaj je to dejstvo pomenilo predvsem za katoličane? To, kar je že ob Napoleonovem času napovedal najznamenitejši nemški časnikar, katerega je Napoleon imenoval peto velesilo in o katerem so rekli, da je svoj časopis pisal s krvjo, ne s črnilom, ko je dejal: »So žuželke in hrošči, ki v maju, ko vse cvete in zeleni, le najraje plazijo po blatu na cesti. In so ljudje s časopisom, ki stoje pred veličastno stolno cerkvijo v Kölnu, a ne bodo iskali lepote krščanske umetnosti, ampak — prah

na stebrih! Prerokba, ki se je izpolnila do pičice! Ali je narod proti temu brez moči? Znameniti dunajski narodno-gospodarski pisatelj in politik Schäffle je odkrito povedal: »Trajno bo narod imel le časopisje, ki ga zasluži, a tudi svoj pogin bo sam zaslužil, če bo trajno prenašal zastrupljajoče časopisje!« Velja tudi za nas Slovence!

Jeli torej, ko se o tem vprašanju toliko govori in piše, časopis tako važen pojav, da se moramo z njim baviti ne samo z vso hladnostjo razuma, ampak tudi z gorkoto srca? Z najvišjega cerkvenega mesta se je reklo: Ko bi bil apostel Pavel znova rojen, bi postal katoliški časnikar; ko bi Dominik drugič prišel na svet, ne bi ustanovil reda pridigarjev, temveč red — časnikarjev! Časopisje namreč vlada svet! Spoznavanje sveta pa je delo prosvete, ki pa mora zlo zgrabiti pri korenini, a se mora tudi zavedati, da se da časopis premagati le s časopisom. V tesnem okviru prostora bom skušal čitateljem »Našega doma« na kratko predočiti, kaj naj imajo pri prosvetnem in narodnem delu vedno pred očmi, ko delajo propagando za časopisje in vodijo proti njemu tudi boj.

Pomen.

Statistika iz l. 1910. kaže, da je imela Nemčija 4.000, Anglija 3.000, Italija 1.400, Avstro-ogrška 1.400, Unija 12.500, Azija 3.000, Afrika 200 časopisov i. t. d. Če vzamemo naklade, vidimo, da je l. 1917. imel Petit Parisien 2.500.000, Matin 1.900.000, Petit Journal 800.000 naročnikov, da jih imajo angleški časniki do milijona in preko, da imajo večji nemški listi 200.000 do 500.000 naročnikov. Isti pojav je tudi v drugih državah, seveda sorazmerno. Če pomnožimo število časopisja s številom naročnikov, vidimo, da je svet ž njim naravnost preplavljen. Kot nalogo pa si je nadel: prodreti v množico; nuditi ji vse, karkoli se dogodi v javnem in zasebnem življenju, na materijelnem in duševnem polju, in to v obliki, da ljudje morajo verjeti, in z vsebino, katera se ne protivi interesom in ciljem gospodarjev.

Kdo so gospodarji?

Judovski vpliv vsepovsod! Ni ga večjega časopisa, kjer bi ne imel Jud svojih prstov zraven. V Berlinu sta $\frac{2}{3}$ časnikov v njihovih rokah, isto velja za gospodarske, socialne in politične revije. Devet desetih poročevalcev za inozemstvo je v judovskih rokah! V humorističnih listih in reklamnih zavodih so judje popolni gospodarji. Enako je v provincah. O Avstriji velja isto — seveda še pomnoženo. Dunajsko časopisje je do 90 % židovsko, na Ogrskem odpade izmed 1000 časnikov — 800 na Jude! Kaj naj rečemo o Franciji? Naj govori francoski kritik: »L. 1919. je bilo $\frac{9}{10}$ francoskih časnikarjev takih, ki so prišli iz Frankfurta a. M. ali iz Poljske. Dali so se radi lepšega tudi krstiti ali pa so se skrivali pod tujim imenom. A če pogledaš globlje, vidiš v njih prave sinove nemirnega Ahasvera«. — In Anglija? Lord Northcliffe — preje Harmsworth — je hotel zanikati judovski nos, a so mu ga dognali in vlada nad 50 velikimi angleškimi časniki, ki imajo do 50 milijonov naklade! In Italija? »Civiltà cattolica« je nedavno ugotovila: »Javno mnenje v Italiji se fabricira v ghetto (židovskih ulicah) in v sinagogah.« Če naj omenim, da je v Newjorku največja judovska občina in je Jud med Amerikanci

lahko še najbolj velikopotezen, je rečeno dovolj. Ista slika, če pogledamo drugam. Za vse svetovno časopisje pa je najvažnejše: Vsi veliki dopisni uradi: Reuter v Londonu, Agence Havas v Parizu, Agenzia Stefani v Rimu, Wolff v Berlinu, dunajski korespondenčni urad so več ali manj pod judovskim vplivom in pošiljajo v svet poročila, ki njim ugajajo!

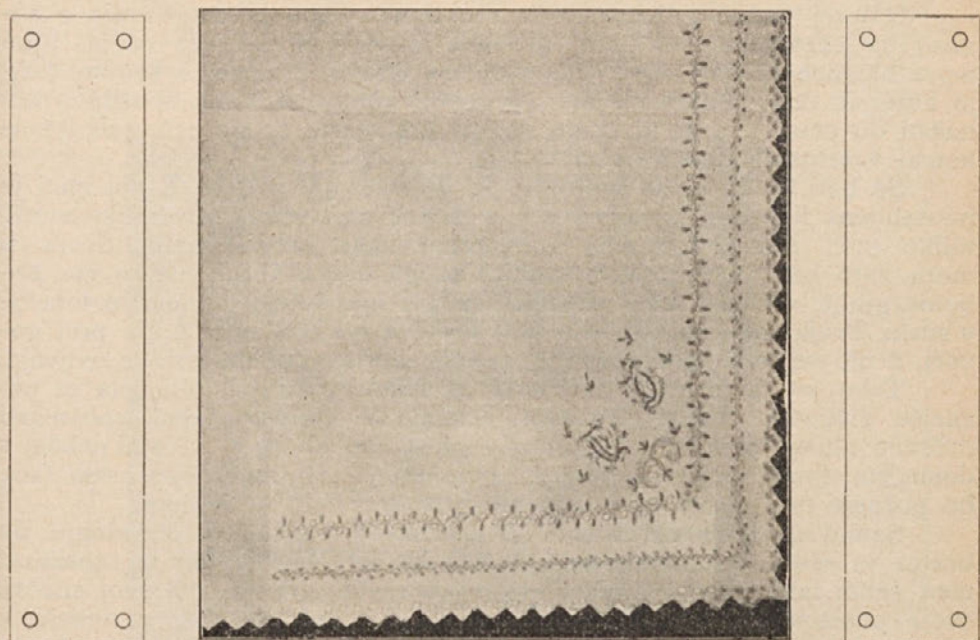
Posledice?

Jud je nemirni Ahasver, čast mu je — denar! Pri vseh revolucijah je zraven, na njih razvalinah žanje. Izmed 447 voditeljev ruske revolucije je bilo 422 Judov. Jud je kritik, nedvomno najboljši na svetu, zlasti v politiki. Jud ve, da ima človek nekaj naravno opozicijskega v sebi, zato izrablja to lastnost. V vele mestih izdajajo isti gospodarji najbolj kapitalistične, pa tudi najbolj socialno-demokratske liste. V prepiru le on vedno žanje. A Judje drže skupaj kakor en mož. Dvojna je njihova naloga: molčati o lastnem močvirju, a na široko objavljati pezdiranje v očesu drugih, zlasti katoličanov. Kar je katoliškega, je treba devati v nič in se ne ustrašiti niti pred potvorbami. In drugo: ljudje imajo napake, izrabimo jih! Dajmo jim torej naturalizma, čutnosti, razlagajmo škandale, novice, površnosti, pikantnosti, senzacije, da postane ljudstvo plebejsko, vsakdanje, zijalo, da se nasiti doživljajev roparjev pred sodiščem. Uvodoma dajajmo nauke, a v oglasnem delu podpirajmo prostitucijo in razdvajajmo družinsko življenje. Zakaj? Pred sodiščem v Nemčiji je urednik odkrito izjavil: Taki oglasi nam prinašajo na leto do 100.000 mark, brez njih sploh ni dovolj zaslužka! Torej: vzgajati ljudi k bolestnosti, površnosti, da postanejo zijala, da opuste misel globokosti kot je religija, narod, domovina, družba, ampak se vprašujejo: kaj je novega! In pa: zatajiti vse, kar je katoliškega, devati v nič, kar je pri katoličanih velikega. To pa je treba znati in — znajo! Ko so berlinski pivovarniški fabrikantje — Judje hoteli zvišati ceno pivu, so pognali najprej v boj časopisje proti — kapitalistom — duhovnikom, ki živijo od ljudskih milodarov!

Tudi važno!

Dosledno po judovskih stopinjah gredo tudi časniki, ki niso prav judovski, ki pa jih izdajajo ljudje, ki so krščeni, ki tudi pred krstom niso bili judovski, a so jim vendar Judje vzor! Kdaj ste že brali v njih kako pohvalo temu, kar je katolicizem dal narodom in človeštvu? Devati v nič — to je tudi njih geslo! Naj bi katolicizem rodil stotine Pasteurjev, Michelangelov, Camoensov in Dantejev, bo vendar v tem časopisju razkričan kot protikulturen. In naj znameniti državnik pove iz zgodovine naroda, iz lastne prepričanosti, da sovražnik ni katolicizem ali klerikalizem, ampak materializem, se bo v tem časopisju bralo, da je rekel: Naš sovražnik ni materializem, ampak katolicizem — klerikalizem!

Ko gremo v prosvetnem delu na delo za dobro in v boj proti zlu, razkažimo in zgrabimo zlo pri korenini, predočimo vzroke — zakaj, namene — kaj hočejo, pota, po katerih bomo hodili mi. Prosveta pa mora utrditi v narodu prepričanje, da se da časopis premagati le s časopisom! In odstraniti malenkosti! V tem, kako drže skupaj nasprotniki, so nam lahko — vzor!

Peča iz ptujske okolice.

Fantovska samovzgoja.

Dr. Jože Jeraj.

(Govoril na fantovskem taboru v Šmarju pri Jelšah 29. avgusta 1926.)

Rastlina raste sama ob sebi; treba ji je samo solnca in vlage ob pravem času, pa bo rastle, cvetela in doprinašala sad. Fantje, vi pa ste več od rastlin, ne potrebujete samo hrane in solnca za rast, temveč že skrbne nege, vzgoje. Nekdaj so vas v šolah vzgajali učitelji, zdaj ste jim odrastli, nimajo več nad vami oblasti. Ako ste odrastli šoli in učiteljem, še pa niste odrastli vzgoji. Vzgojo samega sebe morate prevzeti sedaj v svoje roke, same sebe voditi, piliti svoj značaj, obrezovati zrastke, da boste zrastle v krasne značajne slovenske fante, ki bodo ponos naše domovine, naših dolin in planin.

V hišici očetovi.

Kako naj vzgajate same sebe?

Najbližnji v življenju vam je vaš dom. Na vašem domu, v skupnem življenju z očetom, materjo, z brati in s sestrami, morate pokazati, da ste možje na svojem mestu, da se znate zatajevati in sebe vzgajati. Sam záse še zna vsak zakriti svoje slabosti, v skupnem življenju pa to ni mogoče. Nehote bo tisti, ki ne goji samovzgoje in se ne zna zatajevati, pokazal vse robotosti, sirovosti svoje neoglajene fantovske nravi. Zato treba predvsem v obnašanju z domačimi razodeti, da se znaš premagati, da znaš na sebi piliti in se vzgajati.

Najprej moraš pokazati to svojo lastnost samopremagovanja v odnosu do očeta. Vzgojen fant upošteva in spoštuje svojega očeta. Sinu mora biti oče njegov vzor. Oče skrbi za blagor družine, s svojimi željami hrani in redi. Toliko si, fant, vzgojen, koliko se znaš spoštljivo obnašati do očeta. Fant, ki očetu sirovo odgovarja in ga celo žali, je še komaj v otroških povojih samovzgoje.

Se bolj ko do očeta moraš gojiti ljubezen do matere. Tvoja mati je posebljena ljubezen in požrtvovanje. Nihče na svetu ni zate toliko storil, toliko noči prebedel, toliko solz prelil kakor tvoja mati. Sveta ti mora zato biti. Mati je tudi kraljica vsega doma. Okoli nje se vse življenje giblje, vsi se k njej zatekajo, vsi pri njej iščejo pomoči in tolažbe v stiski. Tvoja mati naj bo zato tudi kraljica tvojega srca. Ž njo prej govori, ž njo se vedno prej posvetuj, predno storiš odločilne korake življenja.

Tako so fantu starši prva šola za samovzgojo, pa tudi šola za poznejše življenje. Toliko bo fant pozneje v življenju znal upoštevati državno oblast, cerkveno avtoriteto (oblast), koliko se je navadil nekdanj v domačem domu spoštovati oblast roditeljev. Do staršev neposlušen fant, bo pozneje tudi neposlušen in neubogljiv državljan in župljan.

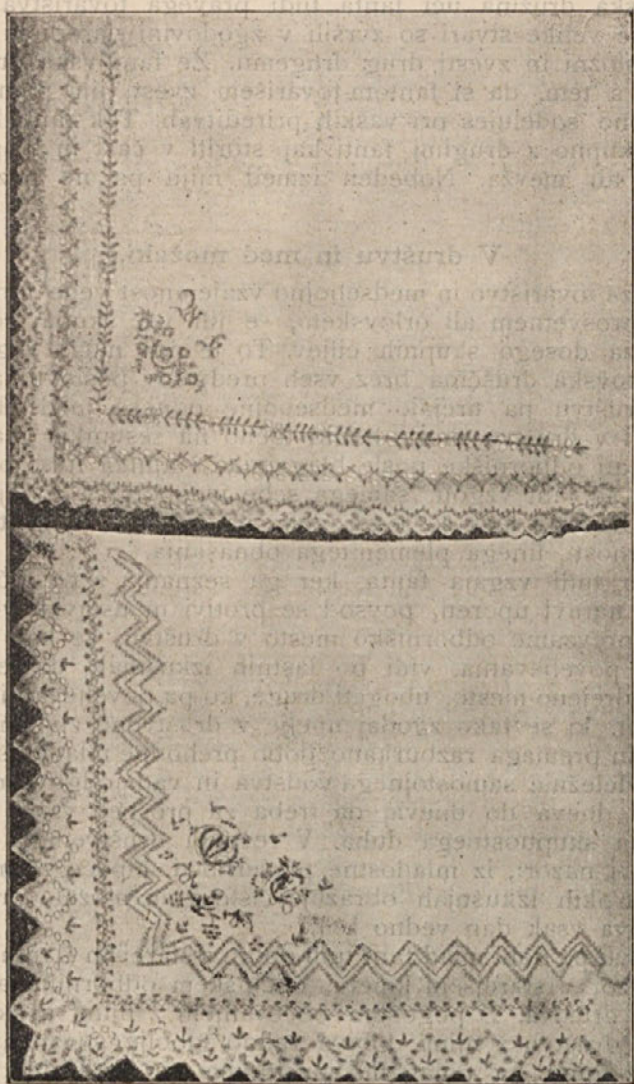
Samovzgoje se uči fant v domačem domu tudi v obnašanju do bratov in sester. Čeravno imajo otroci iste starše, vendar so dostikrat med seboj tako različni, kakor eksotične rastline. Vsak ima svoj značaj, svoje posebnosti in kaprice. Kako težko se medseboj sporazumejo v takem slučaju, ako se ne znajo zatajevati in ne poznajo samovzgoje. Posebno s sestrami ta ne vzgojen fant težko shaja, ako imajo hud jeziček. Pravi fant pa bo znal ž njimi in ž njihovimi slabostmi potrpeti, ne bo nasproti njim oduren, sirov, temveč jih bo spoštoval. Spoštoval bo sestre že zato, ker so slabše od njega in članice ženskega spola. Nikdar jim ne bo kazal odurno moči, svoje pesti, ampak bo vedno nasproti njim vitez, jih bo branil, ščitil. S tem viteškim obnašanjem pa si bo pridobil večji respekt pri sestrah ko z vsem svojim oholim ponašanjem na svojo moč.

Samopremagovanje bo razodeval še posebno v obnašanju in občevanju z brati. Znal bo jenjati bratu, ne bo vedno trmoglavilo silil, da njegovo mnenje obvelja, ampak bo pustil tudi svojim bratom besedo. Medsebojnih preprirov ne bo reševal s pestjo, ampak z »uma svitlim mečem«, vedno tehtal rajši razloge, ki govorijo za njega ali proti njemu. Med pravimi vzgojenimi fanti-brati morajo vladati vedno prisrčni bratski odnosi ljubezni, medsebojne vzajemnosti v pomaganju in sodelovanju. Posebno se bo varoval prepirljivosti. Prepirljiv fant v družini bo pozneje prepirljiv sosed, prepirljiv vaščan in občinar.

Soseska in fantovska družčina.

Iz družine prihaja fant v stik s sosedi, z vaščani. Kako veliko vzpodbudo ima od njih za samovzgojo. Sosedi so tvoji dragi rojaki, domovinski tovariši; še pozno, ko boš mogoče že davno od doma, se jih boš spominjal. Kako ti je sveta ljubezen do domače rojstne hiše in domačega kraja, tako sveta, iskrena mora biti tudi ljubezen do ljudi tega domačega kraja. Prazna je vsaka beseda, ki jo izgovoriš o ljubezni do rojstnega kraja, če nimaš ljubezni do njenih prebivalcev; to pa so tvoji dragi sosedi.

V sosedščini tudi najde vsak fant družino, fante tovariše. Fant noče biti sam, zato si tako hitro pri sosedih poišče tovariše, hoče biti v družbi. Kakor v čredi hodijo fantje skupaj, nevidne mladostne sile človeškega srca, ki noče biti osamljeno, jih vlečejo skupaj. To je čisto

Peči iz ptujske okolice.

prav! A fantovska družba v vasi ne sme biti divjaška družba, ki vznemirja vso vas, ponočuje in popiva. temveč družba pametnih, dobrih slovenskih fantov. Fantje-ponočnjaki in pijanci so v sramoto belim slovenskim vasem, zato morajo fantje, ki ljubijo čast naših slovenskih domov, iztrebiti iz naših fantovskih vrst ponočnjaštvo in pijanstvo. Naša

slovenska fantovska družina mora postati zopet družina veselih, pošteni in treznih fantov. Naši fantje imajo dovolj močno, ognjevito kri v svojih žilah, ni jim je treba z alkoholom umetno vznemirjati. Navdušiti se, zapeti, se veseliti, to znajo tudi brez umetnega dražila alkohola.

Fantovska družina uči fanta tudi pravega tovarišstva, medsebojne zvestobe. Vse velike stvari so zvršili v zgodovini narodi in pozamezniki, ako so bili složni in zvesti drug drugemu. Že fantovska družina te uči te zvestobe s tem, da si fantom-tovarišem zvest, jim pomagaš v stiski, z njimi skupno sodeluješ pri vaških prireditvah. Tak fant, ki se odmika, ako treba skupno z drugimi fanti kaj storiti v čast in blagor cele vasi, je sebičnež ali mevža. Nobeden izmed njiju pa ne pozna tovariške zvestobe.

V društvu in med možaki.

Zmisel za tovarišstvo in medsebojno vzajemnost vede fanta v društvu. V društvu, prosvetnem ali orlovskem, se jih več skupaj združi na podlagi pravil za doseg skupnih ciljev. To je nov način vzgoje! Na vasi se zbira fantovska družina brez vseh predpisov poslovnika ali paragrafov, tu v društvu pa urejajo medsebojne odnose med člani določena pravila. Fant v društvu mora hoditi točno na sestanke, plačevati članarino, opravljati odborniške posle blagajnika, tajnika itd., to vse so nova sredstva, da se fant vzgoji, samega sebe izpopolni v znanju, vedenju in obnašanju. Društvo, kjer se resno dela, nauči fanta točnosti, požrtvovalnosti, solidarnosti, finega plemenitega obnašanja.

Društvo tudi vzgaja fanta, ker ga seznanja s težkočami vladanja. Fant je po naravi uporen, povsod se protivi in ustavlja vodstvu starejših. Ko pa prevzame odborniško mesto v društvu, se kaj hitro seznanja s težkočami poveljevanja, vidi po lastnih izkušnjah, da je mnogo lažje opravljati podrejeno mesto, ubogati druge, ko pa poveljevati in nositi odgovornost. Fant, ki se tako zgodaj upelje v društveno življenje, neverjetno hitro dozori in premaga razburkano dobo prehodne mladeniške nezrelosti. Zgodaj se udeležuje samostojnega vodstva in vadi odgovornosti ter hitro spoznava od dneva do dneva, da treba za prospeh vsake stvari oblasti (avtoritete) in skupnostnega duha. V resnobi društvenega dela se brzo čistijo njegovi nazori, iz mladostne prešernosti, kipečega vrenja mladega mošta se v trpkih izkušnjah obrazuje čisto vino možate prevdarnosti, ki si jo pridobiva vsak dan vedno bolj.

V društvu pa dobi mlad fant tudi oporo v starejših članih. Kmetijski fant najde svoj vzor v starejšem kmetu, občinskem odborniku ali županu, ki je tudi član društva. S pogostim občevanjem z njim, s skupnim delom v odboru in društvu ž njimi dobiva vedno globlje spoznanje o življenju, stalen stik ž njimi ga polagoma pripravlja na tisto dobo, ko bo tudi fant sam dal slovo mladeniškim letom in stopil v dobo možatosti.

Takrat bo v zreli moški dobi razvoj samovzgoje fantove dosegel svoj višek, žito bo na polju dozorelo, treba da se spravi v žitnice, da dá kruh in služi kot seme za bodoče rodove.

O narodni noši v Savinjski dolini.

Dr. Fr. Kotnik.

(Nadaljevanje in konec.)

Okoli leta 1834.

Naš izborni izvestitelj dr. J. Pajek opisuje po Antonu Ribarju, rojenem Braslovčanu, narodno nošo okoli 1834. leta takole:

Moški: Kratek jopič, po nedeljah iz sukna, po delavnikih iz raševine ali kalmuka (»kolomuk«). Zimska suknja je bila pri hoji nazaj zapeta. Klobuk je bil volnen, s širokimi okrajki in nizkim oglavjem. Dežnikov niso poznali, dežja jih je varoval široki klobuk. Nekateri so si pletli klobuke iz lipovega ličja, ki so jih nosili ob deževnem vremenu. — Slično so delali Črnjani gorjanci, ki so pletli pastirske plašče iz lipovega ličja. Plašč je imel obliko pelerine, ob vratu je bil nabran v vrvi, s katero so ga tudi zavezovali. — Ženske so se ob deževju ogrinjale s prtiči. Moški prsni je bil rdeč, škrlatast, spredaj in zadaj iz ene in iste robe. Okoli vratu niso nosili ničesar. Srajce z zelo ozkim ovratnikom so si napravljali iz domačega platna. Hlače jirhnice so segale samo do kolen. Spodnjih hlač niso nosili. Škornji niso segali celo do kolena. Videlo se je torej možem golo koleno. Gumble so si delali doma iz kosti ali lesa. — »Bukove hlače pa brezovi knofi« — pravi koroška narodna pesem iz Libelič. — Škornji so bili narejeni na kveder ali pa »na rom«.

Ženske: Na glavi so nosile avbe, o praznikih neizmerno velike, zadaj široke kakor puranov rep, spredaj so bile po razmerju premoženja z zlatom in s srebrom pretkane. Za delavnike so imele manjše in preprostejše avbice. Na laseh so nosile po eden ali dva žametasta traka (»porte«), ki sta jim lase lepo ohranila v redu. Še v začetku 60ih let so nosile ženske ob ženitvah take avbe, preko njih pa bele peče. V Ribarjevi mladosti so nosile bele rute, ob praznikih s širokimi čipkami. Ob delavnikih je bila v tej dobi obleka iz domačega platna, navadno črno ali modro barvanega. Modrc je bil čisto kratek in ni presegal treh dlani. Pozimi so tudi ženske nosile kožuhe, poleti pa jopice. Na teh so bili rokavi od ram do lakta strašno široki in nagrbančeni, pri pesteh pa zelo ozki. V poletnem času so se obuvale s šolni. V poznejši dobi so nosile svilnate modrce, ki niso imeli zadnjega dela, ampak so jih držali križem čez pleča potegnjeni traki. Okoli telesa so nosile pase, po različnosti premoženja. Nekateri so bili iz usnja, s pavovim perjem, s svincem, s srebrom in celo z zlatom vdeleni. Okoli Celja in proti Konjicam so bili navadni tudi celo srebrni pasi. V poročevalčevi mladosti so nosile ženske o svatovščinah jeklene verižice okoli pasu ter so hodile jako našopirjene. Jopice so se umaknile kočomajkam, peče pa pisanim robcem. Ob delavnikih so nosile bele predpasnike.

Okoli leta 1860.

Možje in dečki so nosili za praznik in tudi za delavnik jirhaste hlače in visoke škornje, ki so jih vihalo čez koleno. Jirhnice so bile na zunanjih šivih vse odičene s črnim voskom (kirasom). Koliko dela je dajalo to krojačem, predno so take jirhnice obšili, ogladili in olikali! Razen dveh navadnih žepov je napravil krojač na jirhnicah še tretji ozek žepič

na strani ob bedru. V njem so nosili ob praznikih vilice, nož in drugo. (Prim. članek: »Narodne noša v Mežiški dolini«, stran 74. »Našega doma« leta 1926.)

Prsnik je bil pozimi žametast, navadno zelo pisan ali pa črn. Ubožnejši so nosili manchester (mašester). Pozimi so nosili možje kožuhe. Poleti pa so imeli bele prsnike iz piquéta (pikeja). Na obeh straneh so bile luknjice za gumbе, prav gosto druga pri drugi. Gumbi pa so bili našiti na močni vrvici, navadno so bili iz pakfonga, včasih srebrni, pa tudi svinčasti ter so jih lahko devali na druge prsnike. Na koncu tiste vrvice pa je bil prišit škrlatast trak, precej širok, kakor volovski jezik, ves raz-

Koroške avbe. Srednja in desna s četveročrtnim »zadnjekom«.

(Take avbe so nosili tudi v Solčavi, v Slovenjem Gradcu in na Pohorju.)

rezljan in zobčast in je gledal dva palca izpod prsnika. (V ptujski okolici še sedaj nosijo prišit škrlatast trak na spodnjem koncu telovnika. Seveda ni več tako širok kakor volovski jezik.) Pod klobuki so nosili moški tanke kapice, ki so jih potegovali pozimi črez ušesa. Bile so volnene, včasih tudi svilnate, cofelj je visel v zadi navzdol. Okoli vratu so nosili robce, svilnate ali platnene, rdeče in pisane, ki so se samo spredaj videli. Zadaj in po straneh je robec pokrival širok srajčni ovratnik.

V Solčavi. Moški: Poleti so nosili visoko segajoče irhaste hlače z všitimi rožami, pozimi sive iz domačega sukna, v delavnikih poleti bele iz hodnika, pozimi sive. Lajbiči so bili žametni ali pa iz rdečega kupljenega sukna. Bili so kratki s stoječim ovratnikom, jopič kratek, siv. Srajca iz hodnega prta. Škornji, ob delavnikih coklje na vitre. Nogavice bele. Široki klobuki. (Ker je Lekšetova poročevalka sedaj stara 80 let, velja to za dobo okoli leta 1860.) Pozneje so postale hlače nižje, telovniki so iz-

gubili stoječi ovratnik, so postan pisani s srebrnimi gumbi. Srajce so dobile ovratnike, pod katerimi so zavezovali židane rute. Pozimi kratki kožuhi s kožuhovino ob robu in na rokavih ter z všitimi okraski.

Ženska: Krilo in široki predpasnik iz modro pobarvanega domačega platna, kratek modrc. Tudi Biedermaierjeva široka krila z obroči so bila v navadi. Bele nogavice. Nizki čevlji ali šolni. Pečam so Solčavanke pravile »velike rute«. Pa so savinjske peče bile res veliko večje ko n. pr. v ptujski okolici in tudi lepše vezene. Če Lekše piše: »Avbe z bolj nizkim oglavjem so nosile na glavi. Na avbi so bile spredaj in zadaj na šivih drobne čipke«, si jih ne moremo predstavljati. Kakšne naj bi bile? Gorenjska avba, ki je prodrla tudi v Savinjsko dolino, vsaj v celjsko okolico, to ni. Koroško avbo pa itak opisuje, ko govori o »koroških kapah« ali »črni kapah«, ki so bile trde in prevlečene s črno žido. Prilegale so se tesno glave in zakrivale tudi ušesa, a ne vseh las, kakor trdi Lekše. Spredaj avba ni pokrivala las na glavi in se je videla prečka. Zadnji del, v obliki kvadrata je bil lesketajoč se »zlat« in se je imenoval »zadnjek«. (Glej sliko koroških avb na str. 200) Preko kape (avbe) po robu in preko senc so privezovale črn židan trak s široko pentljo pod zadnjekom. Trakova konca sta padala skoraj do pasu. Pred kakimi 40imi leti so nosile črne zajčje klobuke s 4 do 5 cm širokim oglavjem in 7 do 8 cm širokimi krajci. Okoli oglavja je bil črn, širok židan trak, čigar konca sta visela po hrbtu. (Primerjaj z njim šentvidski koroški klobuk! »Naš dom«, 926, str. 76, v opisu ženske narodne noše iz Mežiške doline!) Pas je bil tri prste širok. »Pozneje so začele nositi srebrne ali medene verižice« pravi Lekše. A to ni bilo pozneje, ampak že prej, saj smo že v opisu iz l. 1811. videli, da jo ima dekle iz Solčave, kmečka hči iz Gornjega grada in žena iz Gornje Savinjske doline (str. 173—176).

Ne bi si upal določno trditi, da predstavlja slika na 175. strani našega lista vprav dobo okoli 1870. Značilno na njej je, da nosita Savinjančanki gorenjsko avbo, vsaj ena jo ima, med tem ko je druga lahko peča. Obe imata tudi verižici za nož, rokavci so košati in deloma kratki, predpasnika sta posuta s cveticami. Nizki šolni so iz nekdanje meščanske noše, kakor še mnogo drugega. Tudi ne vemo natanko, iz katerega kraja je ta noša. Pač pa so bile gorenjske avbe v celjski okolici splošno razširjene. Sam sem jih videl na Teharjih. In tudi drugod so bile vdomačene. Kako daleč so bile razširjene, mi ni znano. Zato bo treba zbrati še več gradiva.

Braslovčan Ribar je pred l. 1884. poročal dr. Pajku o narodnih nošah, a gorenjske avbe nikjer ne omenja. Moški so takrat nosili pozimi kučme iz ovčje kože, pliša ali astrahana. Radi so nosili loden, če je bil nov, je bil tudi za praznik dober. Varčnejši so se oblačili v raševino, v kateri je pol volne, pol platna. V desetletjih pred l. 1884. so nosili platnene hlače iz domačega platna, ki so jih dali modro, črtasto ali črno barvati. Pozimi so nosili »burnose«. Nekateri so obuvali škornje z visokimi sarami (škornjicami), ki so jih obuvali čez hlače. O hribovcih okoli Savinje trdi, da se oblačijo z lodnom, šivi pa so olepšani z ozkimi zelenimi traki, zobčasto prišitimi, ki so jih imenovali »krpince«. Srajca je imela takrat

že »strašno širok koler«, ki je bil ves obšit z rdečimi nitmi. Iz njih se je videlo včasih na ovratniku »napravljeno ime« ali pa »roža«. Tudi ženske v Solčavi in Lučah nosijo l. 1884. klobuke ob praznikih, pa tudi ob delavnikih čez robec.

V Gornjem gradu so svoje dni tudi mlajše ženske dohajale v kožuhih v cerkev. Kožuhi so bili črno barvani, z belimi iz jagnječje volne narejenimi robi. Zadaj so imeli tudi našitke (n. pr. podobo ženske). Tam so nosile tudi peče (petelinčke) in avbe. Izročilo pripoveduje, da je bil rajni dekan Florjančič grmel v cerkvi proti avbam, nato pa so ženske avbe zamenjale z rutami. Pastirski plašči v Gornjem gradu so bili iz lipovega ličja slično kakor v črnski okolici na Koroškem. Debela vlakna lipovega lubja so spleтали za spodnje plaščeve dele, tanjše pa so rabili za nabor okoli vratu.

Po vsej Savinjski dolini je bila razširjena tudi peča. Srečali smo jo že leta 1811. v Solčavi. Tedaj so jo nosile pod klobukom. Peče še hrani mnogokatera hiša. Z njimi pokrivajo sedaj ženske mrličje, zato jih je težko dobiti. »Šlaraste« peče imenujejo v Rečici v Savinjski dolini »koprivnice«. Vsaka peča ima zadaj »rožo«, različne vezene ornamente, ki predstavljajo najljubše cvetlice: nagelj, vrtnico, zvon itd., ali pa srčke. Okoli peč so lepe čipke, različno izdelane. Nekatere imenujejo »slovenske«, druge »nemške špice«. Debelejše peče se imenujejo »brkalaste«. Savinjske vezene na pečah so veliko finejše ko one v ptujski okolici.

Če smo omenili savinjske vezene na pečah, ne smemo prezreti prtičev za Sv. Rešnje Telo, ki jih pogrinjajo na napravljene oltarje, pri katerih poje duhovnik ob procesijah evangelij in kamor postavlja monštranco s sv. Hostijo ali pa jih razprostirajo na mize, ko pride mašnik z Najsvetejšim k bolniku. Videl sem dva taka prta pri Jakopu v Lačji vasi pod Gorico. Ornamenti na teh prtičih so: kelih, križ, grozd, na vrhu trije pari golobčkov, sveča, zvezda, vrtnici, zvonček, dve kroni. Na levi zgoraj vvezeno: Hvaljen bodi Jezus Kristus, en par golobčkov, cvetlice, križ z vencem, sidro, goreče srce, meč in sulica, na levi krona. Na desni: »Sladko ime« = IHS, cvetlice, na levo in desno krona, zgoraj en par golobčkov, dve srci. Spodaj valovita modrordeča črta. Ta prtič je izdelan leta 1893. Rob: cvetlična ornamentika. Drug tak prtič ima v sredi vezen kelih, sidro in križ, okoli pa venec z vijolicami. Pod tem okraskom sta dve valoviti rožnati črti. — Gotovo je še veliko takih vezenin v Savinjski dolini.

Tatje.

Povest s Pohorja. — Matko Krevh.

Pustotnik je hotel razbrati iz njunih obrazov učinek svojega vprašanja, ki ju je za trenotek res zmedlo. A kakor da bi se zavedla svojega resnega položaja, sta privzdignila glavo ter gledala uporno v orožnika.

«I no, če že hočete vedeti,» je govoril Peter osorno, »jaz sem gnal dvoje ovc na sejem, Jernej pa naj pove sam.»

»In jaz sem bil v mlinu,« je dejal Jernej hladno ter se uprl s komolcem ob mizo.

»Ne vem, če bo to držalo, videli so vaju oba na sejmu.»

Pustotnik ju je hotel s tem prestrašiti; toda trmoglavost, ki je bila lastna Petru, se je zopet pojavila v njem v toliki meri, da je Pustotnik skoro začel omahovati.

»Samo jaz sem bil na sejmu,« je govoril Peter, »Jernej je mlel tistega dne rž, kako bi potem naju videli na sejmu oba! Vi naju smatrate za tatova — to si odločno prepoveval!»

»Pomiri se, pomiri! Vedi, da na take izbruhe ne dam ničesar. Izgovor je vsak dober; s tem pa še nisi dokazal, da si bil sam na sejmu. Ali imate morda priče, ki bi Jerneja videle v mlinu, ali pa vsaj pri takem delu?«

»Naši vedo vsi,« je pripomnil Jernej.

»Prepričal se bom. — Povejta mi še, ali sta bila tisto noč pred sejmom oba doma?«

Brata sta se za mah spogledala, nato je odgovoril Peter: »Ne, šla sva čakat jazbeca.»

»Kam?«

»V našo koruzo.»

»Vso noč vendar nista stala na preži?«

«Nekoliko po polnoči sva se vrnila.»

Cilj, ki se je zdel Pustotniku že zelo blizu, se je zopet oddaljil ter se zavil v meglo. Orožnik je moral iskati novih potov, ki bi ga dovedli do uspeha. Izpraševal je brata o lovu, o kraju, kjer sta lovila in kedaj sta se vrnila na parno.

Medtem so bili ostali Gričnikovi v veliki negotovosti, kaj je z bratoma. Gričnica je sedela na pragu, sključena, podpirajoč si zgubani obraz z rokami. Gospodar je držal pipo med zobmi, ne da bi vlekel dim iz nje. Bil je v velikih skrbeh za sinova, če se bosta znala pametno izgovarjati. Edina Anica ni vedela ničesar ter je venomer povpraševala očeta, zakaj je prišel orožnik in kaj hoče bratoma. Gričnik je molčal trdovratno, ker ni hotel razodeti hčerki bridke resnice, ki jo bo zvedela itak prej ali slej.

Čez nekaj časa se odpro vrata in na pragu se prikaže orožnik, veleč čakajočim, da vstopijo.

Prvi Gričnikov pogled je bil na Petra; nekoliko bled se mu je zdel sinov obraz in njegove kretnje so razodevale nejevoljo in razdraženost. Celó Jerneja je zapustila za nekaj časa privajena malomarnost; kajti njegovi pogledi na orožnika niso bili bogve kako prijazni.

Gričnik bi bil rad zvedel od Petra, kako sta opravila z orožnikom, toda vpričo orožnika je bilo to nemogoče. Z vidno nejevoljo se je vsedel na klopi

poleg mize. Gričnica se je prislonila k ognjišču in s treščico popravljala — iz navade — pepel v kot; blizu nje je stala Anica.

Orožnik se je, odslovivši brata iz sobe, obrnil h Gričniku z besedami: »Vi kot njun oče boste gotovo vedeli, kaj delata Vaša sinova. Pri Dobniku je bilo ukradenih dvoje ovc in ljudje ju imajo na sumu. Govorite!«

Gričnik je v zmedenosti odprl usta, ne da bi kaj odgovoril; Anica je prebledela. Zdelo se ji je, da ji manjka zraka, da bo omahnila; tak utis so napravile na njo orožnikove besede. Edino Gričnica je ostala mirna, ker je vedela, da mora priti do tega.

Šele po ponovnem vprašanju orožnikovem je odgovoril Gričnik: »Mislim, da po krivici.«

»Ali ste prepričani o njuni poštenosti.«

»Kolikor ju poznam, sta bila vedno poslušna in pridna.«

»Vi ste trdosrčen človek,« je viknila Anica s tresočimi se ustnicami.

Pustotnik jo je samo pogledal, ne da bi kaj odgovoril.

»Pridna in poslušna . . . Že mogoče. Ali pa sta bila tudi poštena? — Na to mi odgovorite!«

»Poštenosti Vi ne boste odrekli mojima sinovoma.« Gričniku se je poznala jeza na obrazu, kar pa orožnika nikako ni prestrašilo, da ne bi nadaljeval izpraševanja. (Dalje bo sledilo.)

Tončki Rauter od Sv. Jurija ob Ščavnici († 10. IX. 1926) zadnji pozdrav! Skrivnostno je poklicalo tam onkraj mej človeškega spoznanja. Prisluhnila si vabečemu klicu, vrnila ulogo blejske junakinje, odpovedala deklamacijo-čestitko k rojstnemu drevu Matere na Marijanskem taboru . . . Še nekaj dni — in z novih društvenih prostorov je zažalovala črna zastava — naše roke so ovili žalni trakovi . . . Ali je resnica, da žalujeta Bralno društvo in Marijina družba za najvnetejšo članico, orliški krožek za ljubljeno sestro podpredsednico, krog društvenih igralcev za najzihvalnejšo tovarišico . . . ? Da — Mati Te je poklicala iz naše sredine in presadila v svoj rajski vrtec. — Kako živo si hrepenela udeležiti se na praznik Marijin Njenega slavja — a ni Ti bilo dano! Zato so Te pa nekaj dni pozneje, še pod Marijinim slavo lokom, prinesli spečo v beli krsti k zadnji sveti daritvi. Dvajsetkrat si praznovala god presladkega imena Marije na zemlji, enaindvajsetič Te je Mati poklicala k sebi — domov. Gomila cvetja, ki so jo nasule sestre na Tvojo krsto je bila prelepa slika Tvojih mladih dni. — Ko si, kot pokošen cvet, legla v zemljo in se je v zadnji pozdrav za Teboj sklonila črno ovita Marijina zastava, takrat je bil višek Tvojega zmagoslavja! Iz rok svoje Kraljice si sprejela častno diplomo za svojo življensko tekmo! Še na odru si se hotela bojevati za Njeno čast! Ona tudi Tebe ni zapustila v težkem boju! — Najboljši naš prehitvaj! Vidimo, da so božjemu Solncu preveč ljubi in dragi, da bi jih pustilo v sredini laži! — Pač najbolj upravičeno lahko zakličemo danes: Bog Te živi, Tončka! — L. D.

Hajdina pri Ptuju. — Malo je slišati v »Našem domu« o hajdinski Dekliški zvezi. Pa raditega naj si nihče ne misli, da se nič ne giblje. — Pač, pač! Še prav živahne smo, včasih še poredne povrh; saj veste, kaj je mladost. — Dekliške sestanke imamo redno; na teh obdelujemo zelo pisano polje. Nekoliko deklamiramo, se kaj pomenimo o gospodinjstvu, o lepem vedenju, sploh o izobrazbi. Da se pa ne pozabimo smejati, pa mora vselej biti kaj za nameček, na pr. kakšna šaloigrlica. Letos smo priredile: »Dobro zdravilo«, »Prvič med gospod«, »Nesporazumljenje«, »Stara goljufka«. Včasih pa še kaj resnega navmes, kot: »Smrt pravičnega« itd. Nazadnje še zakrožimo kako lepo narodno in v veseljem razpoloženju in zadovoljstvu jo mahamo proti domu, obenem kujemo načrte za drugi sestanek. Iger smo priredile: »Indijanski siroti« in »Vestalko« — imele smo tudi dekliške akademije z različnimi kratkimi točkami. Vse to sicer da precej truda, pa požitvoalost vse prenese. — Tudi naš naraščaj D. z. dobro deluje, letos je imel že več lepih nastopov. — V »Čebelic« tudi rade vlagamo svoje skromne prihranke. »Zrno do zrna po gačca, kamen do kamena palača« — to je naše geslo. Če si več ne prihranimo, pa vsaj nekaj bo pomagano svoj čas za povečanje »nevestine bala«. — Sestre! Le poskusite, to sredstvo je izborno za priučenje prave varčnosti, ki je tako lepa čednost vsakega dekleta, tembolj vsake gospodinje. — Da pa izvemo kaj se po svetu godi, pridno čitamo naše časopise, za katere smo ob Novem letu precej agitirale, seveda za naprej bomo ravnotako. »Naš dom« in »Vigred« sta pa tako naša. — Pa še nekaj! Kot krona vsega našega letošnjega delovanja je bil mesca septembra društveni izlet, ki smo ga imele skupno z našim Prosvetnim društvom na Brezje in Bled. Z nepopisnim veseljem smo hiteli na hribček k Mariji Pomagaj ter prosile Njo, ki se zove Kraljica devic, da ohrani ves mladi slovenski rod na potu nedolžnosti in kreposti. Kako veselo je pa bilo

šele, ko smo jadrili v ličnem čolničku po jezerski gladini; pesmi so kar vrele iz srca. Tudi zvonile smo z zvonom želja ter polagale nešteto želja pred tron kraljice bleškega otoka. To so bili dnevi, ki nam ostanejo vsem v neizbrisnem spominu, saj tak društveni izlet je velik pripomoček, da se človek duševno in telesno razvedri in prenovi. — Lepa je življenje v naši dekliški organizaciji. O sestre! Skrbimo, da bo postajalo vedno lepše, vedno bujnejše! Ne bodimo omahljive, ne malodušne! Pred nobeno oviro ne klenimo glave, temveč pred nami mora pasti vse, kar bi hotelo proti začrtanim ciljem zastaviti pot! Bog je z nami. — Kaj hočete še več! — Marica iz Hajdine.

Dekliška zveza v Gornji Radgoni je dne 17. oktobra v prav pestrem sporedu, ki je bil zelo dobro in povoljno izveden, proslavila obletnico posvetitve presv. Srcu Jezusovemu. Spored so postavile sledeče točke: Pesem presv. Srcu Jezusovemu. (Pele pevke D. z.) Slavnostni govor preč. gda. duh. voditelja Jeraja. Neljubljena ljubezen. (Deklamirala sestra Milka Vebrova.) Presveto Srce, slavo... (Pele pevke D. z.) Poklonitev presv. Srcu Jezusovemu. (Uprizorile naraščajnice.) O, da ste moje, rože ve škrlatne!... (Deklamirala tajnica.) Pogled moj bo ugasnil... (Pele pevke D. z.) — Zaključila je sestanek sestra predsednica ter se prav prisrčno zahvalila vsem, ki so pripomogli, da se je izvršila ta ljubka slavnost. Obisk je bil za tukajšnje zvezo zelo dober (nad 40 deklet). Upamo pa, da bomo ta lepi dan proslavile drugo leto že v mnogo širšem krogu, še lepše in bolj svečano, ker bomo obenem praznovali že petindvajsetletnico naše D. z. V novembru pa mislimo uprizoriti priljubljeno »Roko božjo«, kateri bo sledila še velezabavna burka »V zakleti sobi«. Prosvetno društvo pa bo igralo v novembru ali decembru zanimive »Številke gospe Rožmarinke«. O, to bo spet za naše ljudi solz in smeha! Pouka in zabave! Prav! Saj to hočemo nuditi, v tem je naš cilj!

Socialna čitanka. Zbornik poljudnih spisov o socialnem vprašanju. Primerno za društva. 128 strani. Cena Din 10.—.

Sanguis martyrum. Roman iz življenja prvih kristjanov-mučenikov. Spisal L. Bertrand, prevedel Iv. Rejec. 208 strani. Cena Din 14.—.

Nevesta s Korinja. Dolenjska povest. Spisal Franc Jaklič. 102 strani male osmerke. Cena Din 6.—.

Koledar Goriške Mohorjeve družbe za l. 1926, s spisi škofa Srebrniča, Iv. Trinka, V. Boleta itd. ter z mnogimi

slikami. 144 strani 4°. Cena Din 10.—.

Vse gornje štiri knjige skupaj stanejo Din 32.—. Vse cene poštnine prosto. Naročajo se na naslov: Goriška Mohorjeva družba — Gorizia — Corso Verdi 1, Italija. Pošto-čekovni račun Ljubljana,

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod
Vzajemna zavarovalnica
v Ljubljani

Dunajska cesta št. 17.

Sprejema:

V požarnem oddelku: Zavarovanja vseh poslopij in premakljivih predmetov, ki se poškodujejo po ognju, strelu in po eksploziji svetilnega plina, po znano nizkih cenah. — **V življenjskem oddelku:** Zavarovanja na doživetje in smrt v vseh sestavah, zavarovanja na otroško doto, rentna in ljudska zavarovanja pod najugodnejšimi pogoji.

Podružnice:

Sarajevo, Koroščeva ul. 15; Zagreb,
Hatzela ulica 12; Celje, Breg 33 in
Split, Ulica 11. puka.

Ceniki in pojasnila z obratno pošto brezplačno.
Zanesljivi posredovalci se vedno sprejemajo.